

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק י"ח שיחה ג' לפרשת מטות

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון כזו (תש"מ)

ז. בלקו"ש מטו"מ תשל"ט (ס"ב) כותב וז"ל: י"ל אז אין נביאים וכתובים זיינען דא כו"כ פסוקים און ווערטער וואס מען מוז זיי טייטשן ניט ע"פ פשטות, עכ"ל.

ויש להעיר דהנה בין הכ"ד ספרים הנה הספר הכי רחוק מהפשט הוא ספר "שיר השירים", ורש"י בהקדמתו לשם כותב וסוף דבר אין לך מקרא יוצא מידי פשוטו.

א. סנדר

קובץ הנ"ל גליון קיח (תשל"ט)

(וכן בקובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון תתא)

ג. בלקו"ש מטו"מ תשל"ט ס"ב איתא: "און עס קען זיין, אז ביי יענע צוויי ווערטער איז דער דרש באופן אחר, וואס איז טאקע ניט אויסגעהאלטן לויט פש"מ; ווייל, ווי גערעט אמאל, י"ל אז אין נביאים וכתובים זיינען דא כו"כ פסוקים און ווערטער וואס מען מוז זיי טייטשן ניט ע"פ פשטות - אנדערש ווי חמשה חומשי תורה וואו מען דארף טייטשן א פסוק לויט פשוטו דוקא".

ולכאורה צ"ב מלקו"ש תצא (חשל"ח), שהקשה
(בס"א) בפסוק (כב, ח) "כי חבנה בית חדש ועשית מעקה
לגגך": "פארוואס איז די תורה מרמז דעם דין הנ"ל אין
מעקה דורכך לשון "חבנה בית חדש" - פון וועלכן ס'איז
משמע אז דער חיוב מעקה איז נאר ביי א "בית חדש" -
און ניט דורך א לשון וואס זאל מדגיש זיין אז דער
חיוב מעקה איז חל (אויף יעדן בית) גלייך ווי דער
בית קומט אין זיין רשות?

(ב) ווייטער אין פסוק שטייט דער טעם (כפשוטו
של כתוב ... - הערה 9 שם) אויף עשיית מעקה - "כי
יפול הנופל ממנו". איז ניט פארשטאנדיק: דער פסוק
ווארנט דאך דא קעגן (און פאר) דער נפילה - היינט
ווי רופט אים דער פסוק שוין אן " (יפול) הנופל"?

די גמרא (שבת לב, א. פרש"י עה"פ בפרשתנו -
הערה 10 שם) ענטפערט אויף דעם: ראוי זה ליפול מששת
ימי בראשית ... אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי
וחובה על ידי חייב. אבער דעם ענטפער בריינגט רש"י
בפירושו עה"ח, וע"ד לימוד הפשט בפשוטו של מקרא,
איז דער תירוץ לכאן ניט גלאטיק - "נופל" איז
פירושו (ניט אז "ראוי זה ליפול", נאר) ל' הווה ושם
התואר - "נופל" ממש.

ומבאר (בס"ב שם): "... האט דער אויבערשטער
אויסגעשטעלט געוויסע ענינים פון נגלה דתורה אין אזא
אופן, אז מען זאל זיי ניט קענען פארשטיין לתכליתם
סיידן ווען מ'לערנט די ענינים ווי זיי ווערן נתבאר
אין פנימיות התורה, וואס איז שכל אלקי בגלוי ...
וי"ל אז איינע פון די ענינים הנ"ל איז אויך דער
פסוק וועגן מצות מעקה (ובכ"ז הביאם רש"י בפ"י עה"ח,
כמו שמביא כמה פירושים שאינם (גלאטיק) פשוטים כ"כ,
מביא ב' (ויותר) פירושים מפני הקושי שבכאו"א מהם;
ועוד. - הערה 18 שם): לויטן ביאור פנימי פון ענין
המעקה וועט ווערן פארשטאנדיק אז "בית חדש" איז אן
ענין עיקרי אין דעם תוכן פנימי פון מעקה, דער חיוב
פון מעקה איז פארבונדן מיט "בית חדש"; ועד"ז וועט
ווערן פארשטאנדיק דער לשון "יפול הנופל" - אז נאך
איידער ער פאלט אראפ (פון "גגך") איז ער שוין א
"נופל", "עכל"ק - ועש"ה הביאור.

ולפי"ז הרי לכאורה גם בחמשה חומשי תורה מצינו

"ווערטער וואס מען מוז זיי טייטשן ניט ע"פ פשטות" -
כמו בנביאים וכתובים. - וגם צ"ב בלקו"ש מסות ס"א-ב:
"אבער די דרשות וואס זיינען אינגאנצן ניט ע"ד הפשט
ברענגט זיי רש"י ניט אראפ" - ולכאורה בתצא הנ"ל
(ובהערה 18) מבואר דרש"י מביא גם כאלו שאינם שייכים
ע"ד הפשט כלל. ויל"ע.

*

*

*

ד. בלקו"ש שם (ס"ב): "רש"י וואונדערט זיך -
"ותמהני" - "מה ידרוש כו'": וואס וועט ר' משה הדרשן
דרש'נען אויף די אנדערע צוויי ווערטער "לה" - צי
דאס וועלן זיין דרשות וואס זיינען קרוב לפשוטו של
מקרא, ובמילא - "מצאתי לו" חבר" צום דרש אויף
אונזער פסוק; אדער די דרשות שבמדרש (וש"ס) וכיו"ב
וואס זיינען ניט ע"ד הפשט (ובמילא - "לא מצאתי לו
חבר") "עכ"ל.

ולכאורה לפי החידוש שאין כאן "קושיא" על דרשת
ר' משה הדרשן בפסוק דילן, א"כ מאי כאן התמי' -
"רש"י וואונדערט זיך"? - לכאורה לכל היותר הי' רש"י
יכול לשאול איך הי' מפרש שם, ואם "לא מצאתי לו חבר",
איזה "תמי'" לכאורה יש כאן? - אולי לפי האמת אין
לר' משה הדרשן דרש בב' המקומות שם, והרי ממילא לק"מ
עליו. ויל"ע.

*

*

*

ה. בלקו"ש שם (ס"ג): "... בהשקפה ראשונה מיינט
דא רש"י צו זאגן, אז דאס איז כאילו ס'וואלט
געשטאנען אין פסוק "לא (נבח)" ... (ווארום "לא
נתקיים לה שם זה"). אבער דער פירוש איז היפך פש"מ
... ווארום מיט "ויקרא לה נבח בשמו" מיינט דער פסוק,
בפשטות ... אז נבח האט די שטאט אנגערופן מיט זיין
נאמען - "נבח", "עכ"ל.

ולהעיר מלקו"ש תצא הנ"ל (הערה 11): "בראב"ע
(ועד"ז בעוד מפרשים) כאן "נקרא ע"ש סופו ... ומלות
רבות לאין מספר נקראו ע"ש סופם". אבל הא גופא צריך
ביאור - למה נקראו ע"ש סופם". עכ"ל.

ועד"ז בנדו"ד ד"לא (נבח) הכוונה ע"ש סופו,
שהרי "לא נתקיים לה שם זה". ועי' מ"ש עוד בהערה שם,
ודו"ק.

הרב ישכר דוד קלויזנר

נחלת הר חב"ד

קובץ הנ"ל גליון קלט (תש"מ)

ו. בגליון מג (ק"ח) ס"ג מקשה הרב י.ד. קלויזנר בלקו"ש מטו"מ תשל"ט דשם כתוב ש"חמשה תומשי תורה וואו מען דארף טייטשן א פסוק לויט פשוטו דוקא", עיי"ש.

ומקשה הנ"ל מלקו"ש פ' תצא תשל"ח דשם איתא: "אבער דעם ענטפער בריינגט רש"י בפירושו עה"ת, וע"ד לימוד הפשט בפשוטו של מקרא איז דער תירוץ לכאורה ניט גלאטיק. . ובהערה 18 ע"ז: "ובכ"ז הביאם רש"י בפ' עה"ת, כמו שמביא כמה פירושים שאינם (גלאטיק) פשוטים כ"כ, מביא ב' (ויותר) פירושים מפני הקושי שבכאו"א מהם, ועוד".

ומקשה הנ"ל הרי "מבואר דרש"י מביא גם כאלו שאינם שייכים ע"ד הפשט כלל ויל"ע", ע"כ ועיי"ש בארוכה.

ולא הבנתי קושייתו מעיקרא, דהרי שם בלקו"ש מטו"מ איתא גם (ריש ס"ב): "מ'האט שויך גערעדט פיל מאל, אז אויך די דרשות חז"ל וואס רש"י ברענגט אראפ בפירושו על התורה זיינען "קרוב" צו פשוטו של מקרא, ובלשון רש"י "אגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו", הרי להדיא שמובא ברש"י פירושים כאלו ש"קרובים" לפשוטו. ומובן לפי"ז מ"ש בהערה 18 בלקו"ש תצא (הנ"ל) ש"בכ"ז הביאם רש"י למרות "שאינם פשוטים כ"כ", אך "קרובים" לפשוטו. אבל פירושים "וואס זיינען אינגאנצען ניט (גלאטיק) ע"ד הפשט ברענגט זיי רש"י ניט אראפ" (מלקו"ש מטו"מ שם).

וזהו גם הכוונה במ"ש "מען דארף טייטשן א פסוק לויט פשוטו דוקא" היינו כמ"ש בלקו"ש שם שיהיו "קרוב לפשוטו" עכ"פ, ואיך שום סתירה בין שיחות הנ"ל.

ומה שכתב הנ"ל להוכיח מלקו"ש פ' תצא ש"רש"י
מביא גם כאלו שאינם שייכים ע"ד הפשט כלל", אינו
נכון וכן"ל, וזהו פשוט מאוד.

*

*

*

ז. בגליון הנ"ל בס"ה שוב מקשה הנ"ל דבלקו"ש פ'
תצא שם איתא: "ד... מלות רבות לאיך מספר נקראו ע"ש
סופס". ועפי"ז מקשה הנ"ל די"ל "עד"ז בנדו"ד ד"לא
(נבח)" הכוונה ע"ש סופו שהרי "לא נתקיים לה שם זה",
וא"כ מדוע כותב בלקו"ש מטו"מ שם (ס"ג) שפירוש זה
הוא היפך פש"מ, עיי"ש.

גם בזה לא מובן קושייתו, שהרי (בס"ג) כתב
מילתא בטעמא "ווארום מיט "ויקרא לה נבח בשמו" מיינט
דער פסוק בפשטות צו דערציילן אז נבח האט די שטאט
אנגערופן מיט זיין נאמען "נבח", וא"כ איך מקום כלל
לומר שהפסוק מחדש ב"ויקרא וגו'" ש"לא נתקיים לה שם
זה", ואיך לו דמיון למ"ש הוא עיי"ש, וז"ב.

וגם מה שהקשה שם ש"אולי לפי האמת אין לר' משה
הדרשן דרש בב' המקומות שם, והרי ממילא לק"מ עליו,
וא"כ מאי כאן התמי", עיי"ש, פשוט שאם אין לו דרשה
בב' המקומות נמצא שכאן פירושו דחוק שהרי "לא מצאתי
לו חבר".

הרב ש. ד. הכהן

נחלת הר חב"ד

קובץ הנ"ל גליון קמה

ו. בגליון טז (קלט) ס"ו כתב הרב ש.ד. הכהן "לתרץ" שאלתי בגליון מג (קיח) ס"ג, בלקו"ש מטו"מ תשל"ט שכתב: "י"ל אז אין נביאים וכתובים זיינען דא כו"כ פסוקים און ווערטער וואס מען מוז זיי טייטשן ניט עפ"י פשטות - אנדערש ווי חמשה חומשי תורה וואו מען דארף טייטשן א פסוק לויט פשוטו דוקא", עכ"ל.

ותמצית שאלתי הי' מלקו"ש תצא תשל"ח, ששם מצינו בהדיא פירוש בחומש שאינו ע"ד הפשט כלל בפסוק (כב, ח) "כי תבנה בית חדש, ועשית מעקה לגגך" - ד"חדש" לכאו' יכול להטהות, דבבית "ישן" אין הדין דמעקה. וז"א כיון דאין תילוק בזה בין "חדש" ל"ישן" - ומבאר שם, דמלת "חדש", אין להבינו אפי' עפ"י נגלה, רק "לויטן ביאור פנימי פון ענין המעקה וועט ווערן פארשטאנדיק אז "בית חדש" איז אן ענין עיקרי אין דעם תוכן פנימי פון מעקה" - ועש"ה הביאור בזה עפ"י חסידות, ושאינו מובא כלל ברש"י עה"ת שם. ולפי"ז לכאו' שפיר מצינו אפי' בחומש שצריכים לבאר דוקא עפ"י חסידות, ולא עפ"י נגלה ופשט"מ?

וע"ז כתב הנ"ל: "ולא הבנתי קושייתו מעיקרא .. ואין שום סתירה בין שיחות הנ"ל .. הרי להדיא שמובא ברש"י פירושים כאלו ש"קרובים" לפשוטו .. אבל פירושים "וואס זיינען אינגאנצן ניט (גלאטיק) ע"ד הפשט ברענגט זיי רש"י ניט אראפ" .. וזהו גם הכוונה במ"ש "מען דארף טייטשן א פסוק לויט פשוטו דוקא" היינו כמ"ש בלקו"ש שם שיהיו "קרוב לפשוטו" עכ"פ .. וזה פשוט מאד", עכ"ל.

ונפלאתי טובא, איך הנ"ל מתעלם לגמרי משאלתי, והרי בלקו"ש תצא שם יש פירוש בחומש בתיבת "חדש", שלא מובא כלל בפרש"י. - והוא פירוש רק עפ"י חסידות בלבד, ולא רק שאינו "קרוב לפשוטו", אלא שאינו גם לא עפ"י נגלה כלל, - וא"כ איך כתב ש"אין שום סתירה בין השיחות הנ"ל"!!?

*

*

*

ז. עוד כתב הרב ש.ד. הכהן שם בנוגע לשאלתי בגליון מג (קיח) ס"ד שם: "וגם מה שהקשה שם, ש"אולי

לפי האמת אין לר' משה הדרשן דרש בב' המקומות שם, והרי ממילא לק"מ עליו, וא"כ מאי כאן התמי', עיני"ש, פשוט שאם אין לו דרשה בב' המקומות נמצא שכאן פירושו דחוק שהרי "לא מצאתי לו חבר", "עכ"ל.

ואינו מובן כלל, והרי בלקו"ש חידש שאין כאן "קושיא" על דרשת ר' משה הדרשן - א"כ לכאו' אינו שייך כלל לשון "תמהני" היכא שהפי' רק דחוק מחמת "לא מצאתי לו חבר" בלבד; - שהרי "תמהני" אינו רק "קושיא" סתם, אלא "קושיא גדולה ועצומה" היא - וזה לכאו' לא מתאים כלל, גבי ה"דוחק" של "לא מצאתי לו חבר" בלבד - ופלא שהנ"ל לא רואה בדבריו שום דוחק אפי', אלא שהוא "פשוט" בעיניו.

הרב ישכר דוד קלויזנר

נחלת הר חב"ד

קובץ הנ"ל גליון קנח

ד: בגליון כב (קמה) ס"ו משיג ריד"ק עמ"ש בגליון טז (קלט) ס"ו לתרץ שאלתו בגליון מג (קיה) ס"ג דשם הקשה עמ"ש בלקו"ש מטו"מ תשל"ט: "י"ל אז אין נביאים וכתובים זיינען דא כו"כ פסוקים און ווערטער וואס מען מוז זיי טייטשן ניט עפ"י פשטות - אנדערש ווי חמשה חומשי תורה וואו מען דארף טייטשן א פסוק לויט פשוטו דוקא".

והקשה הנ"ל מלקו"ש פ' תצא תשל"ח ד"שם מצינו בהדיא פירוש בחומש שאינו ע"ד הפשט כלל בפסוק (כב, ח) "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך" . . . ועש"ה הביאור בזה עפ"י חסידות, ושאינו מובא כלל ברש"י עה"ת שם, ולפ"ז לכאורה שפיר מצינו אפי' בחומש שצריכים לבאר דוקא עפ"י חסידות, ולא עפ"י נגלה ופש"מ?".

ועפ"ז דוחה מ"ש לתרץ בגליון טז (קלט) שאין

שום סתירה בין שיחות הנ"ל וכו'.

והנ"ל כותב שהנני "מתעלם לגמרי משאלתו",
ש"בלקו"ש תצא שם יש פירוש בחומש בתיבת "חדש", שלא
מובא כלל בפרש"י. - והוא פירוש רק עפ"י חסידות
בלבד, ולא רק שאינו "קרוב לפשוטו", אלא שאינו גם
לא עפ"י נגלה כלל, וא"כ (מסיים) איך כתב ש"אין שום
סתירה בין השיחות הנ"ל"., עכ"ל ועי"ש.

הנה (נוסף ע"ז שהנ"ל כתב (שם) גם ש"בתצא הנ"ל
(ובהערה 18) מבואר דרש"י מביא גם כאלו שאינם
שייכים ע"ד הפשט כלל" עכ"ל שם, וזה (גם לדבריו
עתה) אינו נכון, שהרי מפורש שם שהפ"י דרש"י מפרש
הוא "קרוב לפשוטו", וז"ב),

הרואה יראה שמפורש בשיחה ובהערה 18 שם דרש"י
מביא פירושים "שאינם פשוטים כ"כ" אך "קרובים
לפשוטו", הכוונה במ"ש בלקו"ש מטו"מ "מען דארף
טייטשן א פסוק לויט פשוטו דוקא", פירושו כמ"ש
בלקו"ש שם שיהי' "קרובים לפשוטו" עכ"פ.

והנה בשיחת תצא שם עה"פ "כי תבנה בית חדש",
"כי יפול הנופל ממנו", כותב ש"ע"ד לימוד הפשט
בפשוטו של מקרא, איז דער תירוץ לכאורה ניט גלאטיק
- "נופל" איז פירושו (ניט אז "ראוי זה ליפול",
נאר) ל' הוה ושם התואר - "נופל" ממש. וע"ז מבאר
בס"ב,

" . . האט דער אויבערשטער אויסגעשטעלט געוויסע
ענינים פון נגלה דתורה אין אזא אופן, אז מען זאל
זיי ניט קענען פארשטיין לתכליתם סיידן ווען
מ'לערנט די ענינים ווי זיי ווערן נתבאר אין
פנימיות התורה, . . וי"ל אז איינע פון די ענינים
הנ"ל איז אויך דער פסוק וועגן מצות מעקה . . ."

וע"ז כותב בהערה 18: "ובכ"ז הביאם רש"י בפ"י
עה"ת כמו שמביא כמה פירושים שאינם (גלאטיק) פשוטים
כ"כ מביא ב' (ויותר) פירושים מפני הקושי שבכאו"א
מהם, ועוד", עכ"ל ק.

יוצא איפוא שנמצא גם עפ"י פש"מ פירוש אלא

"שאינם גלאטיק" ואינם מובנים "לתכליתם".

והרי פירושים כאלו, מפורש להדיא בשיחת מטו"מ
שם שרש"י מביאם.

וא"כ תמוה ומוזר מאוד במה שמצא הרב הנ"ל
בלקו"ש תצא שמפרש "פירוש רק עפ"י חסידות בלבד
שאינו "קרוב לפשוטו" וגם לא עפ"י נגלה כלל" דז"פ
שישנם בחסידות פירושים כיו"ב כהנה וכהנה (דזיל קרי
בי רב הוא!).

אך לא מצא (רמז אפי') בשיחה שם, ששולל לגמרי
את הפי' לפי פשוטו (קרוב לפשוטו עכ"פ), ואין
להאריך בדבר הפשוט.

וכן מה שקבע הנ"ל (בגליון הנ"ל) ללא שום
מקור: "תמהני אינו רק "קושיא" סתם, אלא "קושיא
גדולה ועצומה". ועפ"ז מחזק קושייתו בלקו"ש מטו"מ
שם ס"ב ש"אולי לפי האמת אין לר' משה הדרשן דרש בב'
המקומות וממילא לק"מ עליו", עי"ש.

[ויש לציין דבגליון מג (ק"ח) כתב דאם "אין
לר' משה הדרשן דרש בב' המקומות שם, ממילא לק"מ
עליו", ובגליון זה מסתייג תוכ"ד ומודה הוא שאין לו
פי' בב' המקומות, הרי"ז "לא מצאתי לו חבר",
דחוק"ל].

לא ידעתי מניין לו זאת, ודברים הפוכים איתא
בלקו"ש מטו"מ שם: "עפ"ז איז אויך מדויק לשון רש"י
"ותמהני מה ידרוש כו" - ניט "וקשה לי" וכיו"ב -
ונוייל דאם איז ניט קיין קשיא און סתירה צום דרש
פון ר' משה הדרשן דא, נאר א תמי', וואס פאר א דרש
וועט ער זאגן אין די צוויי אנדערע פסוקים
(ווערטער)".

הרב שלום דובער הכהן

נחלת הר"ב חב"ד